ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πρώτο τμήμα)

της 26ης Μαρτίου 2009 *

Στην υπόθεση C-348/07,

με αντικείμενο αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 234 ΕΚ, που υπέβαλε το Landgericht Hamburg (Γερμανία) με απόφαση της 18ης Ιουνίου 2007, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 27 Ιουλίου 2007, στο πλαίσιο της δίκης

Turgay Semen

κατά

Deutsche Tamoil GmbH,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πρώτο τμήμα),

συγκείμενο από τους P. Jann, πρόεδρο τμήματος, M. Ilešič, A. Tizzano, E. Levits (εισηγητή) και J.-J. Kasel, δικαστές,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

γενικός εισαγγελέας: M. Poiares Maduro
γραμματέας: C. Strömholm, υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 18ης Σεπτεμβρίου 2008,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

— ο T. Semen, εκπροσωπούμενος από τον H.-J. Rust, Rechtsanwalt,

— η Deutsche Tamoil GmbH, εκπροσωπούμενη από τον T. Wambach, Rechtsanwalt,

— η Γερμανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον M. Lumma, καθώς και τις J. Kemper και T. Baermann,

— η Ιταλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον I. M. Braguglia, επικουρούμενο από τον S. Fiorentino, avvocato dello Stato,

— η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τους H. Støvlbæk και H. Krämer,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 19ης Νοεμβρίου 2008,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Η αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 17 της οδηγίας 86/653/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 18ης Δεκεμβρίου 1986, για τον συντονισμό των δικαίων των κρατών μελών όσον αφορά τους εμπορικούς αντιπροσώπους (ανεξάρτητους επαγγελματίες) (ΕΕ L 382, σ. 17, στο εξής: οδηγία).

2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ του Semen, μισθωτή ενός πρατηρίου υγρών καυσίμων, και της εταιρείας Deutsche Tamoil GmbH (στο εξής: Deutsche Tamoil) σχετικά με το ύψος της αποζημιώσεως για λύση της συμβάσεως που οφείλεται στον Semen λόγω καταγγελίας της συμβάσεώς του από την εν λόγω εταιρεία.

Το νομικό πλαίσιο

Η κοινοτική νομοθεσία

3 Το άρθρο 17 της οδηγίας ορίζει τα εξής:

«1. Τα κράτη μέλη λαμβάνουν τα απαραίτητα μέτρα για να εξασφαλίζεται στον εμπορικό αντιπρόσωπο, μετά τη λύση της σύμβασης εμπορικής αντιπροσωπίας, κατ' αποκοπή αποζημίωση σύμφωνα με την παράγραφο 2 ή ανόρθωση της ζημίας σύμφωνα με την παράγραφο 3.

2. α) Ο εμπορικός αντιπρόσωπος δικαιούται κατ' αποκοπή αποζημίωση εάν και εφόσον:

— έφερε νέους πελάτες στον εντολέα ή προήγαγε σημαντικά τις υποθέσεις με τους υπάρχοντες πελάτες και ο εντολέας διατηρεί ουσιαστικά οφέλη που προκύπτουν από τις υποθέσεις με τους πελάτες αυτούς,

και

— η καταβολή της αποζημίωσης αυτής είναι δίκαιη, λαμβανομένων υπόψη όλων των περιστάσεων και ιδιαίτερα των προμηθειών που χάνει ο εμπορικός αντιπρόσωπος και οι οποίες προκύπτουν από τις υποθέσεις με τους πελάτες αυτούς. Τα κράτη μέλη μπορούν να προβλέψουν ότι στις περιστάσεις αυτές συμπεριλαμβάνεται επίσης και η εφαρμογή ή μη ρήτρας μη ανταγωνισμού με την έννοια του άρθρου 20.

β) Το ποσό της αποζημίωσης αυτής δεν μπορεί να υπερβαίνει ποσό ισοδύναμο με μια ετήσια αποζημίωση υπολογιζόμενη με βάση τον μέσο ετήσιο όρο των αμοιβών που εισέπραξε ο εμπορικός αντιπρόσωπος κατά τα πέντε τελευταία έτη[,] αν δε η σύμβαση διήρκεσε λιγότερο από πέντε έτη, η αποζημίωση υπολογίζεται με βάση τον μέσο όρο της εν λόγω περιόδου.

γ) Η χορήγηση αυτής της κατ' αποκοπή αποζημίωσης δεν στερεί από τον εμπορικό αντιπρόσωπο την αξίωση για την ανόρθωση της ζημίας την οποία υπέστη.

[…]»

Η εθνική νομοθεσία

4 Το άρθρο 89b, παράγραφος 1, του γερμανικού εμπορικού κώδικα (Handelsgesetzbuch), όπως ίσχυε κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών της κύριας δίκης, μεταφέρει στο εθνικό δίκαιο το άρθρο 17, παράγραφος 2, της οδηγίας. Το άρθρο αυτό έχει ως εξής:

«1. Ο εμπορικός αντιπρόσωπος μπορεί, μετά τη λύση της συμβάσεως, να ζητήσει από τον εντολέα εύλογη αποζημίωση, εάν και στο μέτρο που

(1) ο εντολέας αντλεί από τις συναλλαγές με νέους πελάτες τους οποίους έφερε ο εμπορικός αντιπρόσωπος σημαντικά οφέλη και μετά τη λύση της συμβάσεως,

(2) συνεπεία της λύσεως της συμβάσεως, ο εμπορικός αντιπρόσωπος χάνει το δικαίωμα επί της προμήθειας την οποία θα ελάμβανε, αν συνεχιζόταν η συμβατική σχέση, για εμπορικές πράξεις που έχουν ήδη συνομολογηθεί ή πρόκειται να συνομολογηθούν με πελάτες τους οποίους έχει φέρει ο ίδιος, και

(3) η καταβολή αποζημιώσεως είναι δίκαιη, λαμβανομένου υπόψη του συνόλου των περιστάσεων.

2. Προς την απόκτηση νέου πελάτη ισοδυναμεί το γεγονός ότι ο εμπορικός αντιπρόσωπος διεύρυνε τόσον ουσιωδώς τις υποθέσεις με υπάρχοντα πελάτη, ώστε τούτο από οικονομικής απόψεως να αντιστοιχεί προς την απόκτηση νέου πελάτη.»

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

5 Από την 1η Νοεμβρίου 2001 έως τις 31 Δεκεμβρίου 2005, ο Semen υπήρξε μισθωτής ενός πρατηρίου υγρών καυσίμων της εταιρείας Deutsche Tamoil στο Βερολίνο. Πωλούσε κατ' ουσίαν καύσιμα και λιπαντικά στο όνομα και για λογαριασμό της εταιρείας αυτής, αλλά και τηλεφωνικές κάρτες διαφόρων δικτύων που η εν λόγω εταιρεία έθετε στη διάθεσή του.

6 Η Deutsche Tamoil ανήκει στον λιβυκό κρατικό όμιλο εταιρειών Oilinvest, ο οποίος εκμεταλλεύεται στη Γερμανία ένα δίκτυο 250 περίπου πρατηρίων υγρών καυσίμων, τόσο με το κύριο σήμα Tamoil, το οποίο αποτελεί και την εταιρική επωνυμία του, όσο και με το δευτερεύον και φθηνότερο σήμα HEM.

7 Το πρατήριο υγρών καυσίμων που εκμεταλλευόταν ο Semen ήταν πρατήριο «HEM». Η προμήθειά του υπολογιζόταν, για τα μεν καύσιμα, με βάση την πωληθείσα ποσότητα (προμήθεια ανά λίτρο), για τα δε λιπαντικά, με βάση τον πραγματοποιηθέντα κύκλο

εργασιών. Όταν οι κάτοχοι καρτών βενζίνης, στους οποίους η Deutsche Tamoil παρείχε εκπτώσεις, έρχονταν να προμηθευτούν βενζίνη, ο Semen ελάμβανε, επομένως, μικρότερη προμήθεια.

8 Το Landgericht Hamburg κλήθηκε να αποφανθεί σχετικά με την αποζημίωση που επρόκειτο να καταβληθεί στον Semen μετά τη λύση της συμβάσεώς του με την Deutsche Tamoil.

9 Σύμφωνα με τη γερμανική δικαστική πρακτική, τα τρία κριτήρια του άρθρου 89b, παράγραφος 1, του γερμανικού εμπορικού κώδικα είναι σωρευτικά και αμοιβαίως περιοριστικά. Επομένως, η αποζημίωση δεν μπορεί να υπερβεί το κατώτερο ποσό που προκύπτει από την εφαρμογή ενός εκ των ανωτέρω τριών κριτηρίων.

10 Στηριζόμενο σ' αυτή τη δικαστική πρακτική, το αιτούν δικαστήριο ερμηνεύει το άρθρο 17, παράγραφος 2, στοιχείο α΄, της οδηγίας υπό την έννοια ότι η διάταξη αυτή, βάσει της οποίας η εκ μέρους του εμπορικού αντιπροσώπου απώλεια προμηθειών συνιστά απλώς στοιχείο το οποίο πρέπει να λαμβάνεται υπόψη στο πλαίσιο εξετάσεως του δικαίου χαρακτήρα της αποζημιώσεως, καθιστά επίσης δυνατή την εκτίμηση ότι η απώλεια των προμηθειών από τον αντιπρόσωπο αυτό συνιστά το ανώτερο όριο της αποζημιώσεως.

11 Διατηρώντας, εντούτοις, αμφιβολίες όσον αφορά την εν λόγω ερμηνεία του άρθρου 17, παράγραφος 2, στοιχείο α΄, της οδηγίας, το Landgericht Hamburg αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Συνάδει προς το άρθρο 17, παράγραφος 2, στοιχείο α΄, της οδηγίας το να περιορίζεται η αποζημίωση του εμπορικού αντιπροσώπου στις προμήθειες που απώλεσε λόγω της λύσεως της συμβατικής σχέσεως, ακόμη και όταν τα οφέλη τα οποία διατηρεί ο εντολέας είναι μεγαλύτερης αξίας;

2) Στην περίπτωση κατά την οποία ο εντολέας ανήκει σε όμιλο εταιρειών, περιλαμβάνονται στα οφέλη αυτά και τα οφέλη που αποκομίζουν οι άλλες εταιρείες του ομίλου;»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Επί του πρώτου ερωτήματος

12 Με το πρώτο ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ερωτά, κατ' ουσίαν, αν το άρθρο 17, παράγραφος 2, στοιχείο α΄, της οδηγίας πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι απαγορεύει τον εξ ορισμού περιορισμό της αποζημιώσεως του εμπορικού αντιπροσώπου στις προμήθειες που απώλεσε λόγω της λύσεως της συμβατικής σχέσεως, ακόμη και όταν τα οφέλη τα οποία διατηρεί ο εντολέας είναι μεγαλύτερης αξίας.

13 Συναφώς, πρέπει εκ προοιμίου να σημειωθεί ότι το άρθρο 17 της οδηγίας πρέπει να ερμηνευθεί σε σχέση με τον επιδιωκόμενο από αυτή σκοπό και το σύστημα που αυτή θεσπίζει (βλ. απόφαση της 23ης Μαρτίου 2006, C-465/04, Honyvem Informazioni Commerciali, Συλλογή 2006, σ. I-2879, σκέψη 17).

14 Διαπιστώνεται, ακολούθως, ότι σκοπός της οδηγίας είναι η εναρμόνιση του δικαίου των κρατών μελών όσον αφορά τις έννομες σχέσεις μεταξύ των μερών συμβάσεως εμπορικής αντιπροσωπεύσεως. Ως εκ τούτου, η οδηγία αποσκοπεί, μεταξύ άλλων, στην προστασία των εμπορικών αντιπροσώπων στις σχέσεις τους με τους εντολείς τους και θεσπίζει, προς τούτο, μεταξύ άλλων, με τα άρθρα της 13 έως 20, κανόνες που διέπουν τη σύναψη και τη λύση της συμβάσεως αντιπροσωπεύσεως (προπαρατεθείσα απόφαση Honyvem Informazioni Commerciali, σκέψεις 18 και 19).

15 Όσον αφορά τη λύση της συμβάσεως, το άρθρο 17, παράγραφος 1, της οδηγίας θεσπίζει ένα σύστημα το οποίο παρέχει στα κράτη μέλη τη δυνατότητα επιλογής μεταξύ δύο λύσεων. Συγκεκριμένα, τα κράτη μέλη οφείλουν να λαμβάνουν τα απαραίτητα μέτρα για να εξασφαλίζεται στον εμπορικό αντιπρόσωπο, μετά τη λύση της συμβάσεως, είτε κατ' αποκοπή αποζημίωση σύμφωνα με τα κριτήρια της παραγράφου 2 του άρθρου αυτού είτε αποκατάσταση της ζημίας σύμφωνα με τα κριτήρια της παραγράφου 3 αυτού.

16 Η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας επέλεξε τη λύση που προβλέπει το εν λόγω άρθρο 17, παράγραφος 2.

17 Κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, το σύστημα που θεσπίζει το άρθρο 17 της οδηγίας έχει, ειδικότερα όσον αφορά την προστασία του εμπορικού αντιπροσώπου μετά τη λύση της συμβάσεως, επιτακτικό χαρακτήρα (απόφαση της 9ης Νοεμβρίου 2000, C-381/98, Ingmar, Συλλογή 2000, σ. I-9305, σκέψη 21, και προπαρατεθείσα απόφαση Honeyvem Informazioni Commerciali, σκέψη 22).

18 Έτσι, όσον αφορά την αποζημίωση λόγω λύσεως της συμβάσεως, τα κράτη μέλη μπορούν, μόνον εντός του συγκεκριμένου αυτού πλαισίου που θέτουν τα άρθρα 17 και 18 της οδηγίας, να ασκήσουν την ευχέρειά τους εκτιμήσεως όσον αφορά την επιλογή των μεθόδων υπολογισμού της αποζημιώσεως αυτής (προπαρατεθείσες αποφάσεις Ingmar, σκέψη 21, και Honyvem Informazioni Commerciali, σκέψη 35).

19 Το σύστημα της διαδικασίας που προβλέπει το άρθρο 17 της οδηγίας περιλαμβάνει τρεις φάσεις. Η πρώτη φάση σκοπεί, καταρχάς, στον ποσοτικό προσδιορισμό των οφελών του εντολέα, που απορρέουν από υποθέσεις με πελάτες τους οποίους έφερε ο εμπορικός αντιπρόσωπος, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 17, παράγραφος 2, στοιχείο α΄, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας αυτής. Η δεύτερη φάση σκοπεί ακολούθως στο να επαληθευθεί, σύμφωνα με το δεύτερο εδάφιο της διατάξεως αυτής, αν το ποσό το οποίο προκύπτει βάσει των ανωτέρω περιγραφομένων κριτηρίων είναι δίκαιο, λαμβανομένων υπόψη εν προκειμένω όλων των ειδικών περιστάσεων της προκειμένης περιπτώσεως και, ιδίως, των προμηθειών που απώλεσε ο εμπορικός αντιπρόσωπος. Τέλος, στην τρίτη φάση, το ποσό της αποζημιώσεως υπόκειται στο ανώτατο όριο που

προβλέπει το άρθρο 17, παράγραφος 2, στοιχείο β΄, της οδηγίας, το οποίο ισχύει μόνον εφόσον το ποσό αυτό, το οποίο προκύπτει από τις δύο προηγούμενες φάσεις υπολογισμού, υπερβαίνει το όριο αυτό.

20 Επομένως, καθόσον οι απολεσθείσες προμήθειες δεν συνιστούν παρά ένα από τα περισσότερα στοιχεία που λαμβάνονται υπόψη στο πλαίσιο της εξετάσεως του δικαίου χαρακτήρα της αποζημιώσεως, εναπόκειται στο εθνικό δικαστήριο να εκτιμήσει, κατά τη δεύτερη φάση των αξιολογήσεών του, αν η αποζημίωση που δόθηκε στον εμπορικό αντιπρόσωπο είναι δίκαιη και, ως εκ τούτου, αν, και εφόσον συντρέχει τέτοια περίπτωση, κατά πόσο, είναι δυνατή η αναπροσαρμογή της αποζημιώσεως αυτής, λαμβανομένων υπόψη εν προκειμένω όλων των ειδικών περιστάσεων.

21 Δεδομένου του σκοπού της οδηγίας, όπως επισημάνθηκε με τη σκέψη 14 της παρούσας αποφάσεως, από το εν λόγω σύστημα προκύπτει ότι μια ερμηνεία του άρθρου 17 της οδηγίας, όπως αυτή που προκρίθηκε από το αιτούν δικαστήριο, μπορεί να γίνει δεκτή μόνον εφόσον αποκλείεται το ενδεχόμενο η ερμηνεία αυτή να αποδειχθεί ότι λειτουργεί σε βάρος του εμπορικού αντιπροσώπου.

22 Συναφώς, διαπιστώνεται, εξάλλου, ότι το Δικαστήριο έχει κάνει αναφορά στην έκθεση σχετικά με την εφαρμογή του άρθρου 17 της οδηγίας, την οποία παρουσίασε η Επιτροπή στις 23 Ιουλίου 1996 [COM(96) 364 τελικό]. Η έκθεση αυτή παρέχει λεπτομερείς πληροφορίες όσον αφορά τον πραγματικό υπολογισμό της αποζημιώσεως και αποβλέπει στο να διευκολύνει μια περισσότερο ομοιόμορφη ερμηνεία αυτού του άρθρου 17 (βλ. προπαρατεθείσα απόφαση Honyvem Informazioni Commerciali, σκέψη 35). Επομένως, η εν λόγω έκθεση διαλαμβάνει διάφορους παράγοντες που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά την εκτίμηση στην πράξη του δικαίου χαρακτήρα της αποζημιώσεως, ορισμένοι από τους οποίους δύνανται να λειτουργήσουν υπέρ μιας μεγαλύτερης αποζημιώσεως.

23 Κατόπιν των ανωτέρω σκέψεων, επιβάλλεται, επομένως, η διαπίστωση ότι το περιθώριο εκτιμήσεως που διαθέτουν τα κράτη μέλη για να προσαρμόσουν, κατά περίπτωση, στο δίκαιο μέτρο την αποζημίωση που οφείλεται στον εμπορικό αντιπρόσωπο κατά τη λύση της συμβάσεώς του, δεν μπορεί να ερμηνευθεί υπό την έννοια μιας ενδεχόμενης προσαρμογής αποκλειστικά με μείωση της αποζημιώσεως αυτής. Συγκεκριμένα, μια τέτοια ερμηνεία του άρθρου 17, παράγραφος 2, στοιχείο α΄, δεύτερο εδάφιο, της οδηγίας, η οποία επιτρέπει τον εξ ορισμού αποκλεισμό οποιασδήποτε αυξήσεως της εν λόγω αποζημιώσεως, θα συνιστούσε ερμηνεία σε βάρος του εμπορικού αντιπροσώπου κατά τη λύση της συμβάσεώς του.

24 Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι δεν μπορεί να γίνει δεκτή μια γερμανική δικαστική πρακτική όπως η αναφερόμενη στη σκέψη 9 της παρούσας αποφάσεως, βάσει της οποίας αποκλείεται εξ ορισμού η δυνατότητα αυξήσεως της αποζημιώσεως μέχρι το ανώτατο όριο που προβλέπει το άρθρο 17, παράγραφος 2, στοιχείο β΄, της οδηγίας, στο πλαίσιο εφαρμογής του κριτηρίου περί του δικαίου χαρακτήρα της αποζημιώσεως, στην περίπτωση κατά την οποία τα οφέλη που διατηρεί ο εντολέας είναι μεγαλύτερα από τις απολεσθείσες προμήθειες του εμπορικού αντιπροσώπου.

25 Κατόπιν των ανωτέρω σκέψεων, στο πρώτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 17, παράγραφος 2, στοιχείο α΄, της οδηγίας πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι απαγορεύει τον εξ ορισμού περιορισμό της αποζημιώσεως του εμπορικού αντιπροσώπου στις προμήθειες που απώλεσε λόγω λύσεως της συμβατικής σχέσεως, ακόμη και όταν τα οφέλη που διατηρεί ο εντολέας είναι μεγαλύτερης αξίας.

Επί του δευτέρου ερωτήματος

26 Με το δεύτερο ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ερωτά, κατ' ουσίαν, αν το άρθρο 17, παράγραφος 2, στοιχείο α΄, της οδηγίας πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι, στην περίπτωση που ο εντολέας ανήκει σε όμιλο εταιρειών, τα οφέλη που αντλούν οι εταιρείες του ομίλου αυτού μπορούν να θεωρηθούν ότι αποτελούν μέρος των οφελών του εντολέα και ότι πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά τον υπολογισμό της αποζημιώσεως που δικαιούται ο εμπορικός αντιπρόσωπος.

27 Για την ερμηνεία του άρθρου 17, παράγραφος 2, στοιχείο α΄, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας, πρέπει καταρχάς να ληφθεί υπόψη η διατύπωσή του.

28 Συναφώς, διαπιστώνεται ότι η διάταξη αυτή αφορά αποκλειστικά τις συμβατικές σχέσεις «πελατών/εντολέα» και τα οφέλη του «εντολέα» που απορρέουν από πράξεις συντελεσθείσες με τους πελάτες αυτούς. Η γραμματική ερμηνεία του άρθρου 17, παράγραφος 2, στοιχείο α΄, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας οδηγεί, επομένως, στην

εκτίμηση ότι η διάταξη αυτή αποκλείει το ενδεχόμενο να ληφθούν υπόψη τα οφέλη τρίτων κατά τον υπολογισμό των «οφελών του εντολέα».

29 Η ερμηνεία αυτή, κατά την οποία λαμβάνεται υπόψη αποκλειστικά η σχέση μεταξύ του εντολέα και του εμπορικού αντιπροσώπου, συνάδει με τη συστηματική ερμηνεία της εν λόγω διατάξεως.

30 Συγκεκριμένα, τα ανώτατο όριο της αποζημιώσεως που προβλέπει το άρθρο 17, παράγραφος 2, στοιχείο β΄, της οδηγίας υπολογίζεται βάσει των αμοιβών που εισέπραξε ο εμπορικός αντιπρόσωπος. Πάντως, όπως επισημαίνει η Ιταλική Κυβέρνηση, ακόμη κι αν ο εντολέας ανήκει σε όμιλο εταιρειών, θα είναι αυτός, και όχι οι άλλες εταιρείες του ομίλου, πάντα αποκλειστικώς που θα καταβάλει τις αμοιβές.

31 Τέλος, διαπιστώνεται ότι από τη δεύτερη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας προκύπτει ότι σκοπός της οδηγίας είναι, ιδίως, η ασφάλεια των εμπορικών πράξεων και, επομένως, η ασφάλεια δικαίου στον τομέα της εμπορικής αντιπροσωπεύσεως. Ο σκοπός αυτός αποκλείει, καταρχήν, το ενδεχόμενο να λαμβάνονται υπόψη οφέλη τρίτων, εκτός αν αυτό προβλέπεται από τη συμβατική σχέση που συνδέει τον εντολέα με τον εμπορικό αντιπρόσωπο. Συναφώς, εναπόκειται στο εθνικό δικαστήριο να εκτιμήσει τη σύμβαση αντιπροσωπεύσεως σε σχέση με το εφαρμοστέο εθνικό δίκαιο.

32 Κατόπιν των προεκτεθέντων, στο δεύτερο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 17, παράγραφος 2, στοιχείο α΄, της οδηγίας πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι, στην περίπτωση που ο εντολέας ανήκει σε όμιλο εταιρειών, τα οφέλη που αντλούν οι εταιρείες του ομίλου αυτού δεν μπορούν, καταρχήν, να θεωρηθούν ότι αποτελούν μέρος των οφελών του εντολέα και, επομένως, δεν πρέπει να λαμβάνονται απαραιτήτως υπόψη κατά τον υπολογισμό της αποζημιώσεως που δικαιούται ο εμπορικός αντιπρόσωπος.

Επί των δικαστικών εξόδων

33 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (πρώτο τμήμα) αποφαίνεται:

1) **Το άρθρο 17, παράγραφος 2, στοιχείο α΄, της οδηγίας 86/653/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 18ης Δεκεμβρίου 1986, για το συντονισμό των δικαίων των κρατών μελών όσον αφορά τους εμπορικούς αντιπροσώπους (ανεξάρτητους επαγγελματίες), πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι απαγορεύει τον εξ ορισμού περιορισμό της αποζημιώσεως του εμπορικού αντιπροσώπου στις προμήθειες που απώλεσε λόγω λύσεως της συμβατικής σχέσεως, ακόμη και όταν τα οφέλη τα οποία διατηρεί ο εντολέας είναι μεγαλύτερης αξίας.**

2) **Το άρθρο 17, παράγραφος 2, στοιχείο α΄, της οδηγίας 86/653 πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι, στην περίπτωση που ο εντολέας ανήκει σε όμιλο εταιρειών, τα οφέλη που αντλούν οι εταιρείες του ομίλου αυτού δεν μπορούν, καταρχήν, να θεωρηθούν ότι αποτελούν μέρος των οφελών του εντολέα και, επομένως, δεν πρέπει να λαμβάνονται απαραιτήτως υπόψη κατά τον υπολογισμό της αποζημιώσεως που δικαιούται ο εμπορικός αντιπρόσωπος.**

(υπογραφές)